

DETINEM COMPETITIVITATE EUROPEANA IN STRUCTURA SECTORULUI TERTIAR?

ALEXANDRU TRIFU
INA CROITORU

Universitatea "Petre Andrei" Iasi, str. Ghica Voda nr. 13, Iasi, cod 700400; telefon 0232.215.944

Abstract: The growth of the economic level of our country requires the reorganization of the national economy's structure, aiming especially the development of the tertiary sector. Our paper makes a retrospective analyze of what it has been achieved till nowadays, in order to find out whether the reached level and the followed directions coincide with those of the EU countries.

Pentru a vorbi de avantajele competitive ale ofertei românești de servicii, să facem precizarea că *sectorul terțiar* în România și-a mărit ponderea la crearea PIB, de la 25,5 % în anul 1989, la aproximativ 45 % în anul 2003. Vorbind concret de sectorul serviciilor în țara noastră, sectorul care a cunoscut o dinamica importantă, acesta a ajuns să dețină, în anul 2002, o pondere de 11,2 procente din PIB, fiind pe locul trei, după industrie și agricultură.

Transporturile și telecomunicațiile, sistemul financiar-bancar, sunt și ele ramuri care au cunoscut evoluții promițătoare, chiar dacă înregistrând anumite oscilații și care dețin ponderi însemnate în PIB, în jurul cifrelor de 10 %, respectiv 5 %.

Sectorul IT și telecomunicațiilor rămâne totuși cel mai dinamic sector al economiei românești de după 1989, care până în anul 2000 a atras investiții străine de peste 2 miliarde USD, din partea BERD, BEI, BIRD și de la cea mai mare rețea de telefonie GSM. După anul 2000 acesta deține în continuare ponderea cea mai mare a fondurilor atrase sub formă de investiții directe, cu impact semnificativ în economie, de aproximativ 459 milioane USD, atrase în perioada 1.10.2001 – 31.03.2004, surclasând comerțul, care a atras în aceeași perioadă doar 267 milioane USD și alte servicii (în total 348 milioane USD). Din cele 459 milioane USD au fost repartizate pentru serviciile de telefonie, telegrafie și transmisiuni date 123,8 milioane USD, pentru activitățile de telefonie 331,5 milioane USD, pentru fabricarea de calculatoare 2 milioane USD și 1,7 milioane USD pentru alte activități și servicii.

Acest fapt a fost explicabil ținând cont de interesul țării noastre de a încheie definitiv Capitolul 19 de negociere pentru aderarea la Uniunea Europeană, referitor la telecomunicații și tehnologia informației, negociere inițiată în anul 2000, când raportul Comisiei Europene privind România și referitoare la acest domeniu preciza că nu s-au înregistrat progrese substanțiale în transpunerea aquisului telecomunicațiilor, lipsind cadrul de reglementare a activităților din acest domeniu. Aceasta ar putea fi o explicație a faptului că eforturile s-au concentrat în această direcție, rezultatele obținute până în prezent fiind următoarele:

- numărul abonaților de telefonie fixă a crescut din 31.12.2000 în 30.09.2004 cu 18,35% (de la 3.814.000 la 4.514.000 abonați) față de creșterea cu doar 13% din 01.01.1998 în 31.12.2000;
- numărul utilizatorilor de telefonie mobilă a crescut din 31.12.2000 în 30.09.2004 cu 349,74% (de la 2.019.000 la 9.080.354), cu toate că cea mai mare creștere s-a înregistrat de la momentul apariției acestui tip de serviciu în țara noastră, în anul 1996 (de la 50.000 la 2.019.000 utilizatori în 2000);
- modernizarea rețelei de telefonie este pusă în evidență prin intermediul ratei automatizării și ratei digitalizării, a căror creștere a fost din 1995 până în anul 2003 cu 97,6% (de la 0,4% la 98%), respectiv cu 64,2% (de la 6,8% la 71%);

– creșterea numărului de utilizatori a încurajat firmele ce activează în acest sector, fapt pus în evidență prin creșterea numărului de companii care au depus notificări pentru furnizarea rețelelor și serviciilor de comunicație electronică de la 552 (la 28.01.2003) la 2435 (08.10. 2004) ceea ce înseamnă o creștere de 341% și prin creșterea numărului de furnizori de ISP (Internet Solution Provider) cu 328% (de la 150 în 1999 la 642 la data de 30.10.2004);

– ca rezultat al creșterii numărului de firme ce oferă servicii în acest domeniu și de utilizatori, traficul RONIX a crescut cu 125,4% de la 39.420 la 88.873 Gbytes iar viteza benzii de internet obținută din exteriorul țării a crescut cu 63,6% (de la 1418 la 2320 Mb/s) din 2001 până în 2003; totodată valoarea pieței IT și comunicații este în continuă creștere, de la 2,743 miliarde euro în 2001 la aproximativ 3,364 miliarde euro în 2004¹.

Ca urmare, raportul Comisiei Europene pe anul 2003 privind activitatea din domeniul IT&C a recunoscut progresele ferme ale României în alinierea la aquis-ul privind telecomunicațiile, arătând că s-a progresat pe linia liberalizării piețelor de comunicații și poștală, rămânând să se pună accentul în continuare pe înființarea de organisme independente și administrații de implementare a programelor de dezvoltare. În acest scop, a fost inițiat de către Guvernul României, prin intermediul Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informațiilor și cu sprijinul Băncii Mondiale proiectul „Economia Bazată pe Cunoaștere” și care presupune acordarea unui împrumut de aproximativ 80 milioane USD, proiect care urmărește facilitarea accesului la informație în format digital a cetățenilor din mediile rural și mic urban pentru a se asigura același nivel de educație IT la nivelul întregii populații a țării. Practic, acest proiect presupune crearea unor rețele electronice ale comunităților locale (RECL) prin intermediul cărora să se furnizeze servicii „on line” atât cetățenilor cât și agenților economici, pentru îmbunătățirea mediului de afaceri din 12 orașe cu populația de peste 200.000 locuitori și 200 centre rurale. Punerea în practică a acestui proiect ne va permite să ne „aliniam” mai rapid la nivelul de dezvoltare a rețelelor de comunicații din restul țărilor Europei Centrale și de Est.

Alături de ramura IT și comunicațiilor, considerăm că două mari direcții sau două mari domenii din sectorul serviciilor sunt capabile, în acest moment concret al evoluției economiei românești de tranziție, să asigure într-adevăr oportunități de valorificare ale poziției geografice și potențialului economic ale României în perspectiva atingerii țintei propuse, anume: integrarea în structurile Uniunii Europene.

Prima dintre aceste direcții de afirmare o reprezintă turismul. Turism care trebuie să devină o adevărată industrie și a cărei materie primă o reprezintă mediul ambiant, atât de armonios și diversificat în spațiul carpato-dunăreano-pontic. Turismul, momentan participă cu numai 1,5-2,4 % la crearea Produsului Intern Brut și dispune de investiții de numai 0,3-1,5 % și, cel mai grav dintre toate, populația ocupată în acest domeniu este de numai 1-2 %, față de exemplu agricultura, unde se înregistrează 35 %².

Am precizat aceste cifre, pentru a fi comparate neapărat cu cifrele de pe plan mondial în această direcție, date furnizate de către Organizația Mondială a Turismului :

- 12 % din Produsul Mondial Brut este creat de turism ;
- 7 % din totalul efortului investițional întreprins ;
- 11 % din totalul cheltuielilor de consum ale populației ;
- 8 % din populația mondială activă (adică unul din 12 lucrători de pe suprafața planetei activează în sfera turismului).

De aceea, ținând cont că unul dintre cele mai tranzacționate servicii în comerțul mondial actual este turismul (care include turismul internațional propriu-zis, precum și transporturile internaționale de pasageri) și care, cu 8 %, devansează industriei de tradiție, România nu-și poate permite să trateze cu superficialitate această problemă, mai ales acum când se pune problema integrării în structurile Uniunii Europene și deci avem nevoie de sectoare și domenii care să fie competitive și să aducă bogăție și încasări la bugetul de stat. Se impune creșterea și nu reducerea sumelor pentru promovarea acestei activități, deoarece avem niște bogății naturale de mare valoare,

¹ Date preluate de pe site-ul internet al MCTI, ANRC, ARIS

² Date preluate din colecția “Economistul”, lunile ianuarie-aprilie 2005

care așteaptă să fie puse în evidență și cunoscute de potențialii consumatori interni, dar în special, internaționali.

Turismul trebuie gândit mai mult în dimensiunea sa durabilă, ca o activitate intrinsec legată de relația cu mediul ambiant, acceptabil a fi derulat pe termen lung și viabil din punct de vedere financiar, dar care se impune a respecta, conserva și amplifica, valorile sociale și culturale ale comunităților locale. Această viziune va asigura și României depășirea stadiului de obținere, în primul rând, a satisfacțiilor de ordin material, și trecerea la cele de ordin social, cultural, senzorial, vitale dezvoltării umane durabile.

În al doilea rând, sectorul nostru terțiar pune în valoare transporturile, în special pe cel fluvial. Ne referim la marele potențial hidrografic, dar și geostrategic, pe care îl reprezintă Dunărea, cu ai săi 1075 km pe teritoriul românesc.

Oferta în acest domeniu poate fi privită din două unghiuri:

- a) - mărirea capacităților de operare și depozitare în porturile dunărene ;
  - intensificarea traficului de mărfuri în tranzit prin porturile fluvio-maritime ;
  - extinderea turismului de croazieră pe Dunăre și în Delta Dunării.

Strategia avută în vedere în acest domeniu urmărește tocmai folosirea avantajului competitiv al Dunării (se are în vedere coridorul VII european) în contextul preconizatei integrări în UE și constă în stimularea inițiativelor private privind crearea unei importante flote fluviale (alături bineînțeles de cea maritimă), asigurarea condițiilor de navigație permanentă pe Dunăre la un pescaj de 2,5 m, precum și preluarea unei însemnate ponderi din traficul rutier (poluant, mai costisitor și cu riscuri majore de accidente).

Nu trebuie trecută cu vederea nici problema reducerii taxelor de operare pe canalul Sulina și pe canalul Dunăre-Marea Neagră, a reducerii timpilor de staționare pentru control, în scopul atragerii și intensificării traficului de mărfuri, de tranzit preponderent, din și spre țările riverane Dunării sau ale Europei Centrale.

De asemenea, se impune stimularea armatorilor români în vederea construirii și modernizării flotilei fluviale, astfel ca și în acest fel, să sprijine dezvoltarea comerțului exterior al țării noastre, cerințele și posibilitățile acestuia, în perspectiva mult doritei integrări europene.

Și nu în ultimul rând se impun, dezvoltarea și susținerea așa-numitelor activități de „crewing” pentru utilizarea forței de muncă calificată existentă, precum și pregătirea superioară a personalului navigant în formele de învățământ specifice (deci atenție acordată dezvoltării capitalului uman în acest sector).

b) poziția geostrategică a Dunării, văzută în context european. Un prim aspect semnificativ este cel legat de posibilitatea folosirii portului Constanța ca punct de depozitare și tranzitare via canalul Dunăre-Marea Neagră a produselor petroliere din zona Mării Caspice, atât pentru țara noastră, dar și pentru blocul economic european.

Apoi, și aici dorim să insistăm, este vorba de faptul că Uniunea Europeană dorește să materializeze, până în anul 2020, un mai vechi proiect comunitar, cel din anul 1983, prin care se dorește a se realiza un adevărat „drum de ape” care să traverseze toată Europa, de la Rotterdam la Marea Neagră. Punctual, se urmărește unirea într-o singură magistrală a Dunării, Main-ului și Rin-ului, prin proiectul TEN-T (Transeuropean Network for Transport) și care se constituie într-un răspuns practic la ceea ce Comisia Europeană dorește să înfăptuiască: asigurarea dezvoltării economice a Uniunii și a bunei gestionări a fondurilor.

Dar, cu toate intervențiile de natură politică făcute ani la rând, pentru susținerea **avantajelor** ce decurg din poziția geostrategică a României în atragerea mărfurilor din zona Asiei Centrale (cu prioritate a petrolului) în tranzit spre lumea occidentală, (concret un transport mai ieftin și mai sigur pe ruta Constanța-Trieste), economia țării noastre se vede încă o dată nedreptățită prin decizii luate de mai marii zilei, ținând cont de interesele acestora și de perspectiva maximizării profiturilor, element care continuă să domine activitatea economică a acestor timpuri. Este vorba de oleoductul în lungime de 285 km ce va lega portul bulgar Burgas de cel grecesc Alexandropolis și care va costa aproximativ 522 milioane . Prin această realizare, Grecia va intra pe piața petrolului, petrol de origine rusă, kazahă

sau azeră, care, prin intermediul tancurilor petroliere, va străbate Marea Neagră pentru a ajunge la Burgas (și nu la Constanța cum am fi dorit noi).

Deci suntem din nou ocoliți și din nou factori exogeni realităților și posibilităților concrete oferite de situarea geografică și dezvoltarea economică sunt cei ce hotărăsc modul de evoluție viitoare al unor importante sectoare ale economiei